Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка

Навчально-науковий інститут культури і мистецтв

Кафедра образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології

ЗАТВЕРДЖУЮ
директор ННІ Інституту
культури і мистецтв
проф. О. А. Устименко-Косоріч
_____
«30» серпня 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
перший (бакалаврський) рівень

ЗАГАЛЬНА ІСТОРІЯ МИСТЕЦТВ

галузь знань 03 Гуманітарні науки

спеціальність 034 Культурологія

освітня програма Культурологія

мова навчання українська

Погоджено науково-методичною комісією ННІ Інституту культури і мистецтв
«30» серпня 2022 р.
Голова _____ Руденко О. Ф.

Суми – 2022

Розробники:Л. М. Горболіс, д. філол. н., професор кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології, Д. В. Будянський, к. пед.н., доцент кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології.

Програму схвалено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології

Протокол № 12 від «21» червня 2022 року.

Завідувач кафедри образотворчого мистецтва,
музикознавства та культурології _____д., мист., проф. О. К. Зав'ялова

Схвалено науково-методичною комісією інституту

Протокол № 1 від « 30 » серпня 2022 р.

Голова науково-методичної комісії інституту _____ О.Ф. Руденко

© Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, ННІ культури і мистецтв 2022 рік

Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Освітній ступінь</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td colspan="2">денна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Кількість кредитів – 10</td><td rowspan="13">Бакалавр</td><td colspan="2">Обов’язкова</td></tr>
<tr><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>2-й</td><td>2-й</td></tr>
<tr><td rowspan="11">Загальна кількість годин – 300</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>3-й</td><td>4-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>28 год.</td><td>28 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>32 год.</td><td>34 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>-</td><td>-</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>88 год.</td><td>86 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Консультації:</td></tr>
<tr><td>2 год.</td><td>2</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю:</td></tr>
<tr><td>залік</td><td>іспит</td></tr>
</table>

Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Освітній ступінь</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td colspan="2">Заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Кількість кредитів – 10</td><td rowspan="14">Бакалавр</td><td colspan="2">Обов’язкова</td></tr>
<tr><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>2-й</td><td>2-й</td></tr>
<tr><td rowspan="11">Загальна кількість годин – 300</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>3-й</td><td>4-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>6 год.</td><td>6 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>8 год.</td><td>8 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>-</td><td>-</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>134 год.</td><td>134 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Консультації:</td></tr>
<tr><td>2 год.</td><td>2</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю:</td></tr>
<tr><td>залік</td><td>іспит</td></tr>
</table>

1. **Мета вивчення навчальної дисципліни**

Курс «Загальна історія мистецтв», розроблений для спеціальності 034 Культурологія, є складовою підготовки студентів ОР Бакалавр НН інституту культури і мистецтв.

Метою вивчення дисципліни «Загальна історія мистецтв» є духовнопрактичне освоєння художньо-естетичних досягнень вітчизняного та світового мистецтва. Курс покликаний сприяти збагаченню духовного світу студента, вихованню вміння бачити й розуміти твори мистецтва, сприймати художню культуру як невід'ємну частину загального розвитку і становлення компетентності сучасного фахівця.

Завдання дисципліни: описати культурно-історичні епохи; з'ясувати сутність кожної епохи, її особливості та самобутній характер; проаналізувати загальні закономірності та спільні риси розвитку світового мистецтва; прогнозувати тенденції подальшого розвитку; окреслити духовну цілісність і єдність сучасного світу на основі аналізу найвагоміших мистецьких досягнень, формування духовно-ціннісного образу людської цивілізації.

Навчальна дисципліна спрямована на розвиток *інтегральної компетенції*: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми у галузі професійної діяльності культуролога або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій і методів культурології, а також характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких *загальних компетентностей*: **ЗК 2.** Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; **ЗК 3.** Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; **ЗК 6.** Цінування та повага різноманітності та мультикультурності; **ЗК 7.** Здатність працювати автономно; **ЗК 11.** Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Курс «Загальна історія мистецтв» формує такі *спеціальні (фахові) компетентності*: **СК 2.** Здатність визначати ступінь цінності та унікальності об'єктів культури в українському та міжнародному контекстах; **СК 3.** Здатність критично аналізувати культурні явища та процеси з використанням загальнонаукових та спеціальних наукових методів; **СК 8.** Здатність створювати аналітичні звіти, розробляти рекомендації та генерувати проекти (культурно-мистецькі, художні та дозвіллєві) щодо об'єктів професійної діяльності, використовуючи актуальну нормативну основу; **СК 9.** Здатність оцінювати матеріальну та духовну цінність об'єкта культурної спадщини різних історичних періодів та географічних ареалів; **СК 14.** Здатність ефективно використовувати надбанні знання світової культурно-мистецької практики у процесі здійснення прикладної культурологічної діяльності. Володіння знаннями і навичками роботи у прес-центрах, прес-службах,

відділах друку, ЗМІ, відділах по зв'язкам із громадськістю, центрах громадських зв'язків, відділах реклами, комунікаційних агенціях.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Для успішного освоєння студентом навчального курсу «Загальна історія мистецтв»» передбачається інтеграція знань, умінь і навичок з таких дисциплін освітньо-професійної програми «Культурологія» першого (бакалаврського) рівня: «Історія та культура України», «Культурологія», «Історико-культурні ресурси України та світу» відповідно до освітньо-професійної програми 034 Культурологія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

3. Результати навчання за дисципліною

Зміст курсу забезпечує: вивчення та узагальнення знань про художньо-історичний процес; особливості мистецтва різних культурних епох, їхні художні цінності та пріоритети; особливості, характерні ознаки, здобутки українського мистецтва; використання набутих знань при веденні наукових дискусій із питань розвитку мистецтва.

Знати: сучасні методи та підходи для опрацювання відповідних джерел, спрямованих на вивчення особливостей мистецтва різних культурних епох, їхніх художніх цінностей та пріоритетів. **Вміти:** опрацьовувати джерела різного характеру, готувати якісний і змістовний візуальний контент, необхідний для популяризації та активізації зацікавленості історією мистецтва.	**ПРН 6**	Виявляти, перевіряти та узагальнювати інформацію щодо різноманітних контекстів культурної практики, визначати ступінь їх актуальності із застосуванням релевантних джерел, інформаційних, комунікативних засобів та візуальних технологій.
Знати: різноманітні методики опрацювання культурних джерел, основні особливості мистецтва різних культурних епох, їхні художні цінності та пріоритети. **Уміти:** підбирати, систематизувати, аналізувати й узагальнювати інформацію з різних джерел, формувати обґрунтовані висновки на актуальні митецькі теми (проблеми).	**ПРН 8**	Інтерпретувати культурні джерела (речові, друковані, візуальні, художні) з використанням спеціальної літератури та визначених методик, аргументовано викладати умовиводи щодо їх змісту.
Знати: особливості, характерні ознаки, здобутки українського мистецтва; досягнення та персоналії в різних галузях світового та національного мистецтва; напрямки, види і жанри мистецтва; основні наукові концепції розвитку мистецтва; основні соціальні функції	**ПРН 10**	Розпізнавати та класифікувати різні типи культурних продуктів, визначати їх якісні характеристики на основі комплексного аналізу.

мистецтва. **Уміти:** аналізувати процеси становлення та розвитку мистецтва; усвідомлювати природу різних жанрів художньої творчості й видів мистецтв; орієнтуватися в багатому світі художніх явищ; характеризувати напрямки, види та жанри мистецтва вітчизняної й зарубіжної культури в порівняльному аспекті.		
Знати: основні правила написання різних видів наукових досліджень і способи їх застосування у практичній діяльності. **Уміти:** поєднувати знання з історії мистецтв із корпусом дисциплін гуманітарного спрямування, уміти застосовувати синтез цих знань на практиці.	**ПРН 17**	Знати та розуміти основні принципи наукової, дослідницької та прикладної діяльності, які базуються на глибокому вивченні взаємозв'язків культурології, психології, історії культури, зв'язків з громадськістю, спираючись на економічні та технологічні можливості.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
A 90 – 100	Студент має повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі; вільно виконує практичні завдання, передбачені навчальною програмою; опанував основну та додаткову літературу; креативний у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь. Студент дотримується академічної доброчесності.
B 82 - 89	Студент виявляє повні, систематичні знання із дисципліни; успішно виконує практичні завдання; засвоїв основну та додаткову літературу; виявляє вміння самостійного поповнювати та оновлювати знання. Але у відповіді студента наявні незначні помилки. Студент дотримується академічної доброчесності.
C 74 - 81	Студент виявляє повні знання із дисципліни, успішно виконує практичні завдання, засвоює основну літературу, виявляє здатність до самостійного оновлення знань. Але у відповіді студента наявні помилки. Студент дотримується академічної доброчесності.
Д 64 - 73	Студент виявляє знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності; поверхово обізнаний із основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача. Студент дотримується академічної доброчесності.
E 60 - 63	Студент виявляє знання основного навчального матеріалу в обсязі, задовільному для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності; поверхово обізнаний із основною літературою, передбаченою навчальною програмою; допускає суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх

	із допомогою викладача. Студент дотримується академічної доброчесності.
F 35-59	Відповідь студента під час викладання основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Студент неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ЗВО без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни. Студент не дотримується академічної доброчесності.
FX 1 - 34	Відповідь студента під час викладання основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Студент неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ЗВО з повторним навчанням за програмою відповідної дисципліни.

Політика навчальної дисципліни визначається системою вимог: відвідування лекцій, практичних занять, своєчасне виконання письмових завдань, активна участь на практичних заняттях, обов'язкове дотримання академічної доброчесності.

Академічна доброчесність. У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувача вищої освіти виконана робота не зараховується. Здобувачеві пропонується повторно виконати інше завдання такого ж типу.

Розподіл балів (залік)

Поточний контроль														Загальна сума
РОЗДІЛ 1								РОЗДІЛ 2						
Т1.1	Т 1.2	Т1.3	Т 1.4	Т1.5	Т1.6	Т1.7	Т 1.8	Т2.1	Т2.2	Т2.3	Т 2.4	Т 2. 5	Т2 . 6	
4	4	4	4	4	4	5	5	4	4	8	4	8	4	100
Контроль самостійної роботи														
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	4	4	4	2	

Т 1.1, Т 1.2 ... Т 2.4 – теми розділів

Розподіл балів (іспит)

Поточний контроль	Підсумк. ко	Загальна сума

РОЗДІЛ 3			РОЗДІЛ 4										
Т3.1	Т 3.2	Т3.3	Т 4.1	Т4.2	Т4.3	Т4.4	Т 4.5	Т4.6	Т4.7	Т4.8	Т4.9		
7	4	4	3	4	4	8	4	7	7	4	7	25	100
Контроль самостійної роботи													
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		

Т 1.1, Т 1.2 ... Т 2.4 – теми розділів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	**A**	**відмінно**
82 - 89	**B**	**добре**
74 - 81	**C**	
64 - 73	**D**	**задовільно**
60 - 63	**E**	
35-59	**FX**	**незадовільно з можливістю повторного складання**
1 - 34	**F**	**незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни**

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: тести, реферати, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, усні доповіді та інші види індивідуальних та групових завдань, залік, екзамен.

6. Програма навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. ПЕРВІСНА ТА СТАРОСХІДНА КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНІ

ЕПОХИ
Тема 1.1. Історія мистецтва як наука і навчальна дисципліна.
Тема 1.2. Первісне мистецтво.
Тема 1.3. Мистецтво давніх цивілізацій Сходу.
Тема 1.4. Мистецтво Стародавнього Єгипту.
Тема 1.5. Типові риси мистецтва Стародавньої Індії.
Тема 1.6. Історична своєрідність мистецтва Стародавнього Китаю.
Тема 1.7. Особливості мистецтва Східного Середземномор'я
Тема 1.8. Формування та особливості культурного розвитку Давньої Америки

РОЗДІЛ 2. АНТИЧНА ТА СЕРЕДНЬОВІЧНА КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНІ ЕПОХИ
Тема 2.1. Античність як культурно-історична епоха
Тема 2.2. Мистецтво Стародавньої Греції
Тема 2.3. Розвиток мистецтва Стародавнього Риму
Тема 2.4. Особливості мистецтва Візантії.
Тема 2.5. Середньовіччя як культурно-історична епоха
Тема 2.6. Середньовічне мистецтво Арабського Сходу.

Розділ 3. РЕНЕСАНС ЯК КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНА ЕПОХА
Тема 3.1. «Ренесанс» як мистецьке явище
Тема 3.2. Історія італійського Ренесансу.
Тема 3.3. Основні тенденції мистецтва «Північного Відродження».
Тема 3.4. Європейське мистецтво в період реформації.

РОЗДІЛ 4. НОВОЧАСНА ТА НОВІТНЯ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНА ЕПОХА
Тема 4.1. Новий час як культурно-історична епоха
Тема 4.2. Художні напрями XVII століття.
Тема 4.3. Особливості розвитку мистецтва доби Просвітництва
Тема 4.4. Історія культури XIX століття.
Тема 4.5. Мистецькі напрями XIX століття.
Тема 4.6. Новітня культурно-історична епоха.
Тема 4.7. Модернізм як культурний феномен.
Тема 4.8. Історія культури доби постмодернізму.
Тема 4.9. Основні тенденції сучасного мистецтва.

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. ПЕРВІСНА ТА СТАРОСХІДНА КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНІ ЕПОХИ

Тема 1.1. Історія мистецтва як наука і навчальна дисципліна.

Поняття мистецтва. Мистецтво як суспільно-культурний феномен. Функції мистецтва. Історія становлення мистецтва як науки. Предмет, об'єкт

мета та завдання курсу. Основні поняття. Структура курсу. Рекомендована література.

Тема 1.2. Первісне мистецтво.

Загальна характеристика первісної епохи та її періодизація. Характеристика первісних форм релігійних вірувань, їх специфіка, особливості та роль в формуванні архаїчного мистецтва. Первісне мистецтво, його синкретичний характер, перші здобутки. Первісні рельєфи Скульптура (різьба по каменю і кістки). Гравіювання на камені і кістки. Наскальний живопис. Мегалітичних архітектура. Типи мегалітичних споруд. Первісна епоха як основа культури людства.

Тема 1.3. Мистецтво давніх цивілізацій Сходу.

Періодизація історії культури Месопотамії та її критерії: епоха архаїки, ранньодинастична епоха, Аккадське, Шумеро-Аккадське, Старовавилонське, Середньовавилонське, Нововавилонське царства; Староассирійське, Середньоассирійське, Новоассирійське царства. Розвиток образотворчого мистецтва (архітектура, скульптура, живопис) у культурі Месопотамії. Виконавські види мистецтва (музика й театр) у культурі Месопотамії.

Тема 1.4. Мистецтво Стародавнього Єгипту.

Джерела з історії культури Стародавнього Єгипту: староєгипетські писемні пам'ятки, античні автори, Біблія, пам'ятки матеріальної культури. Династичний критерій періодизації історії культури Стародавнього Єгипту: Додинастичний період, Раннє Царство, Стародавнє Царство, І Перехідний період, Середнє Царство, ІІ Перехідний період, Нове Царство, Пізнє Царство. Особливості матеріальної культури: житла, одяг. Самобутність староєгипетського соціального життя, місце жінки в суспільстві. Релігійно-міфологічні уявлення: зооморфні та астральні культи. Всесвітньо-історичне значення культури Стародавнього Єгипту.

Тема 1.5. Типові риси мистецтва Стародавньої Індії.

Джерела історії культури Стародавньої Індії: староіндійські писемні джерела, повідомлення іноземців про Індію, пам'ятки матеріальної культури. Веди, «Закони Ману», Махабхарата та Рамаяна як джерела історії культури Індії. Археологічні розкопки Мохенджо-Даро, Хараппи, Чанху-Даро, Калібангани. Внесок Маршалла, Сахні, Банерджі у дослідження індійських старожитностей. Релігійний критерій періодизації історії культури Стародавньої Індії: Доведійський, Ведійський, Буддійський, Класичний періоди. Поліетнічність населення Індії та ментальні характеристики. Етнокультурне розмаїття і цілісний духовний феномен давньоіндійської культури. Роль географічного чинника в культурі Індії як річкової цивілізації. Типові риси старосхідної культури і оригінальність культури Індії.

Тема 1.6. Історична своєрідність мистецтва Стародавнього Китаю.

Джерела історії культури стародавнього Китаю: писемні пам'ятки, матеріали археологічних досліджень, пам'ятки матеріальної культури. «Весна і осінь», «Книга історії». Самобутній характер китайської матеріальної культури. Шовківництво як новація китайського ремесла. Суспільно-політичні та релігійні вчення Стародавнього Китаю. Морально-етичні та соціальні ідеї конфуціанства. Соціальне вчення моїзму. Основні ідеї даосизму: ідеал простоти, природності людини, принцип «увей» (бездіяльності), відкидання технічної цивілізації. Традиційні релігійно-міфологічні уявлення давніх китайців: астральні культи, культ неба, культ предків, полярні космічні сили інь і ян. Релігійний симбіоз конфуціанства, даосизму, буддизму. Досягнення китайської історичної науки.

Тема 1.7. Особливості мистецтва Східного Середземномор'я

Джерела вивчення історії культури давніх народів Східного Середземномор'я: писемні пам'ятки фінікійців та давніх євреїв; повідомлення античних авторів; Біблія; пам'ятки матеріальної культури. Археологічні дослідження Ренана, Шеффера, Макалістера. Хронологічні рамки та періодизація історії культури Фінікії та Іудеї. Географічні та політичні детермінанти культури. Ментальні риси народів Східного Середземномор'я. Еклектичність як особливість культури Східного Середземномор'я. Типові риси старосхідної культури і культурна самобутність фінікійців та давніх євреїв.

Тема 1.8. Формування та особливості культурного розвитку Давньої Америки

Періодизація історії культури Давньої Америки: палеоіндіанський, архаїчний, протокласичний, класичний, післякласичний періоди. Роль географічного, політичного, ментального чинників в культурі Давньої Америки. Типові риси старосхідної культури і самобутній характер культури доколумбової Америки. Ацтекська цивілізація як кульмінація культурного розвитку Мезоамерики. Культура майя (південно-західна частина Центральної Америки). Соціальна структура населення, правова система. Високорозвинена цивілізація інків (Андська область). Історичне значення культури давньої Америки.

РОЗДІЛ 2. АНТИЧНА ТА СЕРЕДНЬОВІЧНА КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНІ ЕПОХИ

Тема 2.1. Античність як культурно-історична епоха

«Античність» як культурологічне поняття. Італійські гуманісти про «античність». Культура Стародавньої Греції і Риму як історично-культурологічна цілісність. Актуальність античної культури як колиски європейської цивілізації. Проблема методологічних засад вивчення історії культури античності: формаційна концепція єдності світового

історичного процесу і цивілізаційний (культурологічний) підхід. Формаційна концепція: економіка як рушій історії і культури. Актуальність цивілізаційного підходу: античність як соціокультурна спільнота, об'єднана певними духовними елементами. Інтерактивний характер античної культури: відкритість, комунікація, запозичення. Універсалізм античної культури: духовне багатоманіття, новації, свобода. Всесвітньо-історичне значення і актуальність античної культури.

Тема 2.2. Мистецтво Стародавньої Греції

Перші держави на Криті; посилення ролі Кносса. Матеріальна культура мінойського періоду: торгівля, мореплавство. Писемність. Кносський палац як шедевр мистецтва: фрескові розписи, дрібна пластика, вазопис. «Золотий вік Перікла» і Афінська демократія. Виникнення грецького театру: трагедія (Есхіл, Софокл, Евріпід) та комедія (Арістофан). Грецька філософія (Демокріт, Сократ, Платон, Арістотель). Розвиток науково-практичних знань. Визначні грецькі історики Геродот і Фукідід. Розквіт грецького мистецтва. Релігійний синкретизм: синтез грецьких та східних культів. Вплив культури Стародавньої Греції на Рим.

Тема 2.3. Розвиток мистецтва Стародавнього Риму

Виникнення Риму на семи пагорбах. Релігійно-міфологічні уявлення і запровадження еллінізованого римського пантеону. Практицизм і натуралізм римського мистецтва. Архітектурні споруди: базиліка, амфітеатр, цирк. Філософські ідеї стоїцизму (Сенека, імператор Марк Аврелій, Епіктет). Ідеї неоплатонізму. «Золотий вік римської поезії»: Криза римської культури і поширення християнства. Перенесення Константином столиці римської імперії у Візантій.

Тема 2.4. Особливості мистецтва Візантії.

Поняття «Візантія», «ромейська» держава, «Східна Римська імперія». Джерела історії культури Візантії. Періодизація візантійської культури та її критерії. Географічні та ментальні детермінанти культури. Етнічна різноманітність і роль грецької культури у становленні Візантії. Політична, релігійна, культурна цілісність Візантії. Особливості культури. Церковно-релігійний чинник як домінанта культури. Богослов'я і його роль в культурі Візантії. Вплив візантійської культури на давньоукраїнську.

Тема 2.5. Середньовіччя як культурно-історична епоха

Поняття «Європа» і вплив античності на становлення європейської культури. Соціально-економічні, географічні та ментальні детермінанти культури Середньовіччя. Середні віки як доба зародження націй, активізації їх суспільного і культурного життя. Культура Середньовіччя – фундамент сучасної цивілізації. Проблема періодизації середньовічної

культури: Лицарська культура. Поняття куртуазності. Філософія кохання трубадурів, труверів, мінезингерів, троваторів. Середньовічний театр. Середньовіччя як культурно-історична цілісність. Християнство як основа культури.

Тема 2.6. Середньовічне мистецтво Арабського Сходу.

Релігійні, ментальні та географічні детермінанти становлення арабської спільноти. Пророк Мухамед як засновник ісламу. Мекка і Медина як релігійні центри. Єрусалим і мусульманська святиня Аль-Акса. Теократична держава Арабський халіфат і мусульманство як державна релігія. Цілісний характер етнічно строкатої культури народів арабського Сходу. Розвиток книжної мініатюри. Догматизм, канонічність, символізм арабського мистецтва. Килимовість як специфічна риса арабського мистецтва. Кольорова символіка. Вплив ісламу на мистецтво і відсутність живопису та скульптури. Розвиток килимарства: два типи килимів. Арабська музика та її особливості.

Розділ 3. РЕНЕСАНС ЯК КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНА ЕПОХА

Тема 3.1. «Ренесанс» як мистецьке явище

Поняття «Південного» і «Північного» Відродження. Хронологічні рамки італійського і Північного Ренесансу. Підходи до періодизації італійського Ренесансу. Проторенесанс, Ранній, Високий, Пізній періоди. Дученто, Треченто, Кватроченто, Чінквеченто. Соціально- економічні та політичні реалії історії Європи XIII-XVI ст. Зміни в науці, релігії, політичному житті. Зародження національних літератур. Типові риси ренесансної культури. Титанізм ренесансної культури. Художник як соціокультурний ідеал вільної і творчої особистості. Принцип ідеалізації, пошук прекрасного, величного, піднесеного, героїчного.

Тема 3.2. Історія італійського Ренесансу.

Основні віхи історії Італії XIII - XVI ст. Міста як осередки політичного, соціально-економічного і культурного життя Італії: Флоренція, Венеція, Генуя, Мілан, Рим. Флоренція і прийняття першої в Італії демократичної конституції. Меценатство як особлива складова культурного поступу. Флорентійська республіка як осередок Проторенесансу. Венеція як осередок Ренесансу. Особливості венеціанського мистецтва: колорит, світські сюжети, пейзаж. Маньєризм Пізнього Ренесансу: особливості і представники (Понтормо, Бронзіно, Парміджаніно). Філософські напрямки: пантеїзм Джордано Бруно, утопізм Томазо Кампанелли. «Володар» Ніколо Макіавеллі, макіавеллізм.

Тема 3.3. Основні тенденції мистецтва «Північного Відродження».

«Північне Відродження» як культурологічне поняття. Італійські

культурні впливи в Нідерландах, Німеччині, Франції. Англії, Іспанії. Основні віхи історії країн Європи XV ст. Спільне та відмінне у типових рисах ренесансної культури Північного і Південного Відродження. Значення культури Північного Відродження. Культурна взаємодія ренесансних ідей в різних частинах Європи, їх вплив на українські землі.

Тема 3.4. Європейське мистецтво в період реформації.

Культурологічне тлумачення поняття «Реформація». Особливості культури доби Реформації. Гуманістичний Ренесанс і релігійна Реформація як дві форми нової культури буржуазної епохи. Порівняння світоглядних основ Ренесансу і Реформації: оптимізм, життєрадісність і суворий дух самообмеження, самодисципліни. Світська елітарна ренесансна культура і релігійна народна культура доби Реформаційні ідеї в Україні.

РОЗДІЛ 4. НОВОЧАСНА ТА НОВІТНЯ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНА ЕПОХА

Тема 4.1. Новий час як культурно-історична епоха

«Новий час» як культурологічне поняття. Хронологічні рамки та періоди історії культури Нового часу. Особливості культурного розвитку XVII, XVIII, XIX ст.: науково-філософська революція, Просвітництво, «повнота часів». Типові риси історії культури Нового часу: антропоцентризм, сцієнтизм, європоцентризм. Раціоналізм як домінанта культури. Падіння ролі релігії і формування наукової картини світобудови. Парадокси «віку геніїв».

Тема 4.2. Художні напрями XVII століття.

Порівняння ренесансного і новочасного світогляду, обґрунтування появи нових мистецьких напрямків. Новий час як епоха мистецького плюралізму. Бароко як світорозуміння, світовідчуття і стиль, напрям художньої культури. Інтелектуалізм бароко: символізм, алегоризм, емблематика, полеміка. Класицизм як орієнтація на античну культурну спадщину. Особливості класицистичного театру. Реалістична тенденція у мистецтві XVII ст. Значення епохи бароко і класицизму у світовій культурі. Культурна комунікація, поширення бароко і класицизму в українській культурі.

Тема 4.3. Особливості розвитку мистецтва доби Просвітництва

«Просвітництво» як культурологічне поняття. Історичні реалії Європи і Америки XVIII ст. Доба Просвітництва: велика концентрація нових ідей. Ідейний оптимізм і ентузіазм: віра в можливість перебудови світу на засадах рівності, свободи, справедливості. Утвердження великої виховної ролі освіти, науки і мистецтва. Національна специфіка просвітницьких ідей. Художні напрями Просвітництва: класицизм, реалізм, сентименталізм. Вплив просвітницьких ідей на українську

духовність.

Тема 4.4. Історія культури XIX століття.

Традиційні новочасні цінності культури: антропоцентризм, раціоналізм, сцієнтизм, європоцентризм. Формування світової культури як єдності багатоманіття. Просторово-часовий ріст цивілізації. Науково-технічний прогрес. Поняття «технокультури». Розвиток філософії. Культурологічна концепція Ніцше та вплив його ідей на розвиток культури XX ст.Історичне значення досягнень культури XIX ст.

Тема 4.5. Мистецькі напрями XIX століття.

Мистецький плюралізм XIX ст.: романтизм, реалізм, натуралізм, символізм, імпресіонізм, постімпресіонізм, еклектизм. Історичні причини та філософські підвалини художніх напрямів. Романтизм як ідейний, художньо-естетичний напрям та тип світогляду. Імпресіонізм як альтернативний мистецький напрям. Вісім виставок імпресіоністів. Особливості символізму: посилена увага до ірраціонального, інтуїтивного, містичного, фантастичного, ідея конфлікту між реальним та ідеальним, ідеалізація минулого, східні мистецькі впливи.
Еклектизм у мистецтві XIX ст. та його особливості.

Тема 4.6. Новітня культурно-історична епоха.

«Новітній час» як культурологічне поняття. Історичні реалії XX ст.: Раціоналізм, антропоцентризм, індустріалізація та урбанізація як характерні явища європейської культури. Проблема маскультури та причини її появи. Особливості масової культури: доступність, поширеність, легкий розважальний характер, шаблонність, орієнтація на «усереднений» рівень.

Тема 4.7. Модернізм як культурний феномен.

Особливості мистецького життя XX століття: реалістична та модерністська тенденції. Реалістична традиція в мистецтві: література, живопис, музика, кінематограф. Творчість діячів «втраченого покоління»; кіномистецтво Ч. Чапліна, С. Ейзенштейна, О. Довженка. Модернізм як культурне новаторство. Песимістична концепція світу в модерністських напрямках. Особливості експресіонізму: суспільне розчарування, зневіра, страх, поворот до внутрішніх, душевних переживань, принцип деформації, викривлення, розірваності.

Тема 4.8. Історія культури доби постмодернізму.

«Постмодернізм» як культурологічне поняття. Неореалізм в післявоєнному італійському кінематографі та літературі. Особливості постмодернізму: заперечення традицій, норм, цінностей, прагнення до необмеженої свободи. Постмодернізм як результат заперечення заперечення. Культурна орієнтація на деконструкцію, децентрацію,

демістифікацію. Новизна в постмодернізмі. Мистецтво постмодернізму як грандіозний художній експеримент, перехід до нової епохи.

Тема 4.9. Основні тенденції сучасного мистецтва.

Сучасна культура як вияв тенденції діалогізму і плюралізму. Культурні феномени XX століття: Японія, Китай, арабський Схід, Африка, Латинська Америка. Концепція переходу від західної цивілізації до тихоокеанської: XXI століття як вік Азії і Тихого океану. Самобутність сучасної культури арабського Сходу. Сучасна культура Африки як багатоманітність і цілісність. Латинська Америка як культурно-історичне поняття. Сучасний світ як культурна єдність в багатоманітті. Моральні, інтелектуальні, естетичні цінності і гуманістична спрямованість – духовна вісь історії світової культури.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Усього	Лекції	Практ.	Конс.	Сам. роб.	Усього	Лекц.	Практ.	Конс.	Сам.роб.
	Денна форма навчання					Заочна форма навчання				
РОЗДІЛ 1. ПЕРВІСНА ТА СТАРОСХІДНА КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНІ ЕПОХИ										
Тема 1.1. Історія мистецтва як наука і навчальна дисципліна.	10	2	2		6	11	2			9
Тема 1.2. Первісне мистецтво.	10	2	2		6	11		2		9
Тема 1.3. Мистецтво давніх цивілізацій Сходу.	11	2	2		7	10	1			9
Тема 1.4. Мистецтво Стародавнього Єгипту.	10	2	2		6	11		2		9
Тема 1.5. Типові риси мистецтва Стародавньої Індії.	10	2	2		6	9				9
Тема 1.6. Історична своєрідність мистецтва Стародавнього Китаю.	10	2	2		6	9				9
Тема 1.7. Особливості мистецтва Східного Середземномор'я	10	2	2		6	10				10
Тема 1.8. Формування та особливості	10	2	2		6	10				10

культурного розвитку Давньої Америки										
РОЗДІЛ 2. АНТИЧНА ТА СЕРЕДНЬОВІЧНА КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНІ ЕПОХИ										
Тема 2.1. Античність як культурно-історична епоха.	10	2	2		6	11	1			10
Тема 2.2. Мистецтво Стародавньої Греції.	11	2	2		7	12		2		10
Тема 2.3. Розвиток мистецтва Стародавнього Риму.	13	2	4		7	10				10
Тема 2.4. Особливості мистецтва Візантії.	10	2	2		6	10				10
Тема 2.5. Середньовіччя як культурно-історична епоха.	13	2	4		7	12	2			10
Тема 2.6. Середньовічне мистецтво Арабського Сходу.	12	2	2	2	6	12		2		10
	150	**28**	**32**	**2**	**88**		**6**	**8**		**134**
Розділ 3. РЕНЕСАНС ЯК КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНА ЕПОХА										
Тема 3.1. «Ренесанс» як мистецьке явище.	13	2	4		7	11	1			10
Тема 3.2. Історія італійського Ренесансу.	10	2	2		6	13		2		11
Тема 3.3. Основні тенденції мистецтва «Північного Відродження».	11	2	2		7					11
Тема 3.4. Європейське мистецтво в період реформації.	10	2	2		6	12	1			11
РОЗДІЛ 4. НОВОЧАСНА ТА НОВІТНЯ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНА ЕПОХА										
Тема 4.1. Новий час як культурно-історична епоха.	10	2	2		6	13		2		11
Тема 4.2. Художні напрями XVII століття.	10	2	2		6	10				10
Тема 4.3. Особливості розвитку мистецтва доби Просвітництва.	11	2	2		7	12		2		10
Тема 4.4. Історія	13	2	4		7	10				10

культури XIX ст.										
Тема 4.5. Мистецькі напрями XIX століття.	11	2	2		7	12	2			10
Тема 4.6. Новітня культурно-історична епоха.	10	2	2		6	10				10
Тема 4.7. Модернізм як культурний феномен.	13	2	4		7	14		4		10
Тема 4.8. Історія культури доби постмодернізму.	13	2	2	2	7	12	2			10
Тема 4.9. Основні тенденції сучасного мистецтва.	15	4	4		7	12			2	10
	150	**28**	**34**	**2**	**86**	**150**	**6**	**8**	**2**	**134**
Усього годин:	**300**	**56**	**66**	**4**	**174**	**300**	**12**	**16**	**4**	**168**

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Історія мистецтва як наука і навчальна дисципліна.	2	-
2	Первісне мистецтво.	2	2
3	Мистецтво давніх цивілізацій Сходу.	4	-
4	Мистецтво Стародавнього Єгипту.	2	1
5	Типові риси мистецтва Стародавньої Індії.	2	-
6	Історична своєрідність мистецтва Стародавнього Китаю.	2	-
7	Особливості мистецтва Східного Середземномор'я.	2	-
8	Формування та особливості культурного розвитку Давньої Америки.	2	-
9	Античність як культурно-історична епоха.	2	1
10	Мистецтво Стародавньої Греції.	2	-
11	Розвиток мистецтва Стародавнього Риму.	2	-
12	Особливості мистецтва Візантії.	2	-
13	Середньовіччя як культурно-історична епоха.	4	2
14	Середньовічне мистецтво Арабського Сходу.	2	-

15	«Ренесанс» як мистецьке явище.	4	1
16	Історія італійського Ренесансу.	2	-
17	Основні тенденції мистецтва «Північного Відродження».	2	-
18	Європейське мистецтво в період Реформації.	2	1
19	Новий час як культурно-історична епоха.	2	-
20	Художні напрями XVII століття.	2	-
21	Особливості розвитку мистецтва доби Просвітництва.	2	-
22	Історія культури XIX століття.	4	-
23	Мистецькі напрями XIX століття.	2	2
24	Новітня культурно-історична епоха.	2	-
25	Модернізм як культурний феномен.	4	-
26	Історія культури доби постмодернізму.	2	2
27	Основні тенденції сучасного мистецтва.	4	-
	Всього	**66**	**12**

Теми для самостійного опрацювання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Історія мистецтва як наука і навчальна дисципліна.	6	9
2	Первісне мистецтво.	6	9
3	Мистецтво давніх цивілізацій Сходу.	7	9
4	Мистецтво Стародавнього Єгипту.	6	9
5	Типові риси мистецтва Стародавньої Індії.	6	9
6	Історична своєрідність мистецтва Стародавнього Китаю.	6	9
7	Особливості мистецтва Східного Середземномор'я.	6	10
8	Формування та особливості культурного розвитку Давньої Америки.	6	10
9	Античність як культурно-історична епоха.	6	10
10	Мистецтво Стародавньої Греції.	7	10
11	Розвиток мистецтва Стародавнього Риму.	7	10
12	Особливості мистецтва Візантії.	6	10
13	Середньовіччя як культурно-історична епоха.	7	10

14	Середньовічне мистецтво Арабського Сходу.	6	10
15	«Ренесанс» як мистецьке явище.	7	10
16	Історія італійського Ренесансу.	6	11
17	Основні тенденції мистецтва «Північного Відродження».	7	11
18	Європейське мистецтво в період Реформації.	6	11
19	Новий час як культурно-історична епоха.	6	11
20	Художні напрями XVII століття.	6	10
21	Особливості розвитку мистецтва доби Просвітництва.	7	10
22	Історія культури XIX століття.	7	10
23	Мистецькі напрями XIX століття.	7	10
24	Новітня культурно-історична епоха.	6	10
25	Модернізм як культурний феномен.	7	10
26	Історія культури доби постмодернізму.	7	10
27	Основні тенденції сучасного мистецтва.	7	10
	Всього	174	268

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Бичко А. К., Бичко Б. І., Бондар Н. О. Теорія та історія світової і вітчизняної культури : курс лекцій : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. /голов. ред. С. В. Головко. Київ: Либідь, 1993. 390 с.
2. Білозуб Л. Історія мистецтв: навч. пос. URL: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php?file=/204335/mod_resource/content/
3. Горбач Н., Гелей С.Теорія та історія світової і вітчизняної культури: підручник. Львів: Каменяр, 1992. 166 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Horbach_Nazar/Teoriia_ta_istoriia_svitovoi_i_vitchvznianoi_kultury/
4. Демідко О. Історія образотворчого мистецтва та архітектури. Київ: Ліра-К, 2021. 182 с.
5. Історія світової культури. Культурні регіони: навч. посібник / керівник авт. колективу Л. Т. Левчук. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ: Либідь, 2000. 520 с. URL: http://194.44.152.155/elib/local/sk636377.pdf
6. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: навч. посібник. Вид. 2-ге, перероб. і доп. / за ред. Яртися А. В., Мельника В. П. Львів: Світ, 2005. 347 с. URL: https://www.academia.edu/34682595/
7. Основи художньої культури. Ч.1.: Теорія та історія світової художньої культури: навч. посібник для вищ. навч. закладів / за ред. В. Лозового, Л. Анучиної. Харків: Основа, 1997. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2012/NMP_Istor_Ukr_k

ul_2011.pdf
8. Побожій С. Історія мистецтва : конспект лекцій. Суми : Сумський державний університет, 2021. 70 с.
9. Сіверс В.А. Історія світової культури: підручник. Київ: НАКККіМ, 201. 368 с.
10. Трегубов К. Ю, Макуха О. В. Історія мистецтв (Частина І): навч пос. Полтава: ПолтНТУ, 2015. 151 с. URL: http://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/1053/1/
11. Ходж С. Коротка історія мистецтв. Львів : Видавництво Старого Лева, 2022. 224 с.
12. Шевнюк О. Історія мистецтв. URL: https://textbook.com.ua/kulturologiya/1473448115
13. Яців Р. Мала хронологія мистецьких подій і пам'ятних дат XX століття. Україна – світ. Київ : Апріорі, 2021. 544 с.

Додаткові:

1. Бичко А., Бичко І., Табачковський В. Історія філософії: підручник. Київ Либідь, 2001. 168 с.
2. Бурлака О., Биков О., Курмаз С. Orthodox Chic. Київ : Основи, 2020. 136 с.
3. Гаврюшенко О.А., Шейко В.М., Кравченко О.В. Історія світової культури: навч. посібник / наук. ред. В. М. Шейко. Київ: Кондор, 2006. 404 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI/KONDOR/ISTORIA_Svit_kul_2006.pdf
4. Геращенко (Шамбур) О. НеСвідоме мистецтво. Художні рефлексії. Уураїна після 2013. Київ : Основи, 2022. 256 с.
5. Герман Л., Балашова О. The Art of Ukrainian Sixties. Київ: Основи, 2021. 384 с.
6. Горбачов Д. Український художній авангард: маніфести. Публіцистика, бесіди, спогади. Листи. Киїів: Дух і літера, 2921. 640 с.
7. Дейвіс Н. Європа. Історія. Київ : Основи, 2018. 1464 с.
8. Енциклопедія історії України. Том. Україна-Українці. Кн. 2. Київ: Наукова думка, 2020. 848 с.
9. Історія світової культури. Культурні регіони: навч. посібник / керівник авт. колективу Л. Т. Левчук. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ: Либідь, 2000. 520 с. URL: http://194.44.152.155/elib/local/sk636377.pdf
10. Історія світової та української культури: підручник для вищ. закл. освіти / В. А. Греченко, І. В. Чорний, В. А. Кушнерук, В. А. Режко. Київ: Літера ЛТД, 2006. 480 с. URL: https://kmaecm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/grechenko-v.-chornyj-i.-kushneruk-v.-rezhko-v.-2006-istoriya-svitovoyi-ta-ukrayinskoyi-kultury.pdf
11. Марченко Ю. Thinking Big: Innovation in Ukraine. Київ: Основи, 2022. 124 с.

12. Маслов С. Ukrainian Railroad Ladies. Київ: Основи, 2020. 128 с.
13. Миропольська Н., Бєлкіна Е., Маол Л., Оніщенко О. Художня культура світу: Європейський культурний регіон: навч. посібник. Київ: Вища школа, 2001. 303 с.
14. Перегуда Є.В., Бурда І.О. Історія світової культури: тексти лекцій. Київ: КНУБА, 2017. URL: http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=981
15. Перегуда Є.В., Бурда І.О., Коцюбанська О.О. Історія світової культури: навчальний посібник. Київ: КНУБА, 2015. 144 с. URL: http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=981.

8. Інформаційні ресурси

1. Підручники, онлайн Бібліотека підручників та навчальних посібників. URL: https://textbooks.net.ua/
2. Електронна бібліотека «Україніка». URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/
3. Культурологічна думка в Україні; культурологія. URL: http://www.shram.kiev.ua/lib/
4. Культура України. Електронна бібліотека. URL: https://elib.nlu.org.ua/